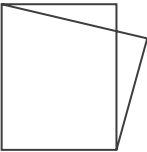

Joachim Meier: En ny forståelse af unges mistrivsel – modspil til sygeliggørelsen af unges liv

Akademisk Forlag, 2025, 196 sider

Anmeldt af
Lasse Skjærlund
Nielsen, adjunkt,
Læreruddannelsen
i Aarhus, VIA University
College

Mistrivselskrisen, trivselskommissionen, trivselsdage og nationale og internationale trivselsmålinger. Begrebet *trivsel* har i stigende grad manifesteret sig i samfundsdebatten – ikke blot som fænomen, men som sproglig konstruktion i et utal af sammensatte udtryk. Forundringen udebliver derfor også over, at der udgives endnu en bog i det væld af forskellige bøger om trivsel og mistrivsel, der bliver udgivet i disse år.

Joachim Meiers nyligt udgivne bog *En ny forståelse af unges mistrivsel* fra Akademisk Forlag skiller sig dog delvist ud fra mængden ved at supplere de dominerende psykologiske og sociologiske tilgangsvinkler med et eksistentielt, filosofisk perspektiv, der lægger sig i slipstrømmen af andre nutidige teore-

tikere, fx Svend Brinkmann. Med et kritisk blik på nutidens samfundstendenser fremhæver han sit standpunkt, der allerede skinner igennem i indledningen med titlen *forståelseskrisen*: Det moderne samfund overser det almene i menneskers ubehag, og vi skal genetablere en mistet evne til at forstå og tale om modstand og lidelse uden om de individfokuserede, psykiatriske diagnoser. Han opfordrer til et alternativt eksistentielt sprog og en kontekstorienteret forståelsesramme. Eller med forfatterens egne ord: *Frem for at sygeliggøre og særliggøre alle former for menneskeligt ubehag skal vi støtte de unge ved at almengøre livets uundgåelige ubehag.*

Forfatteren er praktiserende erhvervspsykolog, ekstern lektor ved Psykologisk

Joachim Meier: En ny forståelse af unges mistrivsel – modspil til sygeliggørelsen af unges liv

Institut ved Aarhus Universitet, ph.d. og kandidat i analytisk journalistik. Bogens relevans for dette tidsskrift er funderet i spørgsmålet, om hans proklamerede ”nye” forståelse kan bidrage til diverse professionsuddannelsers videreformidling af trivsels- og diagnoseforståelser i et mere nuanceret perspektiv. Det kan, som det vil fremgå af det følgende, potentielt set godt være tilfældet.

Bogen er delt op i fire hoveddele, der tilsammen præsenterer, sammentænker og opsummerer hovedpointen: *at almen-gøre livets uundgåelige ubehag*. Meier anbefaler en kronologisk læsning af bogen med en henvisning til sin pointe om, at *forståelsen af problemet er så afgørende, fordi det er den, der styrer vores håndtering*. En pointe, jeg må erklære mig ganske enig i. Men jo længere man begiver sig ind i bogen, jo mere bliver en sådan læsning hurtigt repetitiv og anstrengende, eftersom teksten i høj grad er præget af gentagelser og opsummeringer af tidligere kapitlers pointer og et overdrevet antal af kursiverede fremhævninger af ord, så læseren ikke bare tages i hånden, men overvejende kan undlade at reflektere over indholdet selv. Dette står i stærk kontrast til Meiers påstand om, at en læsning af bogen forudsætter *evnen til at holde to modsatrettede ideer i sindet på samme tid og stadig bevare evnen til at fungere*, med henvisning til F. Scott Fitzgeralds forståelse af førsteklases intelligens. Når det er sagt, formår enkelte af hoveddelene at formidle et højt teoretisk niveau i et imponerende letforståeligt sprog, hvilket i høj grad kan anbefales til professionsbachelorstuderende.

Et eksempel på dette er bogens første del, *Patologiseringen af unges liv*, som er en struktureret og velovervejet gennemgang af teorier om nutidens samfundstendenser til sygeliggørelse af, hvad der tidligere blev opfattet som almindeligt menneskeligt ubehag. Med referencer til flere af teoriens faste fortalere, som Svend Brinkmann og Nikolas Rose, præsenteres en solid og nutidssvarende patologiseringsforståelse, der balancerer mellem at konkretisere og nuancere. Kapitlerne præsenterer både en forståelsesramme af *formel* og *uformel* patologisering, en gennemgang af tendensens udbredelse, et identitetsperspektiv og de mulige problemer, tendensen kan medføre. Bogens overordnede formål om at skabe en ny forståelse af unges mistrivsel er konstant tilstedeværende mellem linjerne, hvilket bygger en tydelig bro til bogens resterende dele. Ved afslutningen af bogens første del sidder jeg tilbage med fornemmelsen af, at hvis mine lærerstuderende i pædagogisk psykologi, inklusion og specialpædagogik kun måtte læse dette ene uddrag om patologisering, så ville de alligevel være klædt godt på til deres fremtidige profession.

Meiers afhandling, *At leve og lide med det vi bør: En kvalitativ udforskning af unges oplevelser af dårlig samvittighed*, fungerer som grundlaget for store dele af bogen, men den bliver særligt trukket frem i bogens anden del, *Det ”nye” pres i ungdomslivet*. De første kapitler leverer en analytisk gennemgang af, hvordan nutidens normer og krav varierer fra fortidens og skaber et nyt pres på ungdomslivet med forskellige problematikker relateret til et individualiseret og

frihedsorienteret menneskesyn. Kapitlerne er velskrevne og gennemgår både pædagogiske, filosofiske og psykologiske tænkere, fra Hartmut Rosa over Alain Ehrenberg og Thomas Ziehe til Sigmund Freud, men det er svært at abstrahere fra, at størstedelen af pointerne allerede er præsenteret i Christian Hjortkjærs *Utilstrækkelig* fem år tidligere. Det sidste kapitel af bogens andel del, *Et krydspres af hårde og bløde krav*, bidrager imidlertid med en ny vinkel. Ved at lade de interviewede unges udtalelser træde tydeligt frem fremhæves de paradoksale og modsatrettede forventninger, som unge bliver stillet og stiller til sig selv. Det ønskværdige og aspirationsværdige billede af det evigt glade, lykkelige, autentiske, perfekte, højtpresterende, afbalancerede, veltrænede og samvittighedsfulde menneske fremtræder på nethinden som en alternativ albertavle og understreger ”opgavens” umulighed. Det ville være hensigtsmæssigt, at dette kapitels menneske- og virkelighedsnære fokus havde fået lov til at fylde mere, så læsere kunne få lov at opleve de idé- og tankestrømninger, der er til stede i unge menneskers bevidstheder i dag.

Den tredje del, *Unge eksistentielle kampe*, bidrager med en tiltrængt indsprøjtning af eksistentialisme i samfundsdebatten. Gennem tre kapitler indleder Meier et vellykket frontalangreb på den psykiatriske lidelsesforståelse. Forfatterens sammentænkning af filosofien og psykologien er velfunderet, i dette tilfælde på et solidt filosofisk fundament bestående af tænkere som Sartre, Løgstrup, Heidegger og særligt Kierkegaard. Kapitlerne fremhæver muligheden for at anvende en eksisten-

tiel og relationel lidelsesforståelse til at modarbejde særliggørelsen af unges livsproblemer ved at betone kontekstens og livsomstændighedernes centrale betydning i relation til reaktionsmønstre. Dette ledsages af en almenmenneskelig forståelse af nødvendigheden af lidelse, hvor blandt andet begreber om afmagt, fortvivelse, uro og skyld præsenteres som nødvendige alternativer til det patologiske sprog. Disse følelser og tilstande bliver fremstillet som en del af menneskets natur og et eksistentielt grundvilkår, og hvis de bliver en mangeltilstand, vil det ultimativt føre til nihilistisk ligegyldighed. Slutteligt fremhæves lidelsens dannende, udviklende og meningsskabende funktion, hvilket på fornem vis binder en sløjfe på bogens formål. Denne tredje del bidrager ikke nødvendigvis med en grundlæggende ”ny” forståelse, men den udpensler og uddyber nye facetter af patologiseringstanken.

Bogens afsluttende del, de *10 pejlemærker*, er en form for opsamling på bogens pointer skrevet ud fra en handlingsorienteret og praksisnær præmis. Pejlemærkerne sigter bredt og består både af konkrete, praksisorienterede anbefalinger og mere refleksions- eller forståelsesbårne opmærksomhedspunkter. De praksisnære af slagsen bliver desværre i alt for høj grad endnu en gentagelse af tidligere kapitlers pointer, og man kan

undre sig over, hvorfor det handlingsorienterede aspekt ikke er præsenteret i forlængelse af disse kapitler. I en A5-formatbog på 196 sider må man forvente, at læseren trods alt kan genkalde sig de fleste pointer uden den store hjælp. Det er naturligvis vanskeligt at opstille konkrete redskaber til at håndtere komplekse fænomener. Det fremstår derfor også en anelse modsætningsfyldt, når Meier gentagne gange fremhæver forståelsen som det centrale og alligevel opstiller en forsimplet 10-trinsmodel lignende ”værktøjskasse”. Denne kritik gør naturligvis ikke pejlemærkerne irrelevante, og det kan sagtens tænkes, at mange praktikere, der arbejder med børn og unge til daglig, kan udvikle deres praksis i en positiv retning, hvis de udelukkende læser denne del af bogen. Derudover kan man undre sig over, at forfatteren, med sit store kendskab til Kierkegaard, i sit syvende pejlemærke, *Se med et nådigt blik*, kun vælger at inddrage den svenske teolog Anders Nygrens forståelse af agape og eros og udelader fremførelsen fra *Kjerlighedens Gjerninger*.

Joachim Meier har skrevet en bog med et generelt højt teoretisk niveau, i et til tider lødigt, til andre tider ganske farvet, sprog af høj kvalitet. Bogen kommer omkring relevante spørgsmål til tidens trivselsforståelser, og opgøret med den patologiske

lidelsesforståelse og det individualiserede fokus må siges at være ganske sympatisk. Store dele af bogen er ikke just præget af nye og originale tanker og idéer, men den gøres alligevel relevant for professionsstuderende gennem Meiers naturlige og lette videreformidling af komplekse teorier og vigtige synspunkter på en tidssvarende og problematisk samfundstendens. Alene gennemgangen af patologiseringsforståelsen er nok til at gøre bogen anbefalelsesværdig, mens dens fokus på det eksistentielle i menneskets almene livsproblemer støtter op om denne anbefaling. Bogen kan anbefales til studerende og fagprofessionelle inden for de pædagogiske og sundhedsfaglige områder, der er modne til at omfavne, eller forberedte på udfordringen i at møde, en alternativ tilgang til børn og unges almindelige livssammenhænge i et nuance-, kontekst- og kompleksitetssøgende møde.

Afslutningsvist må jeg tilbage til begyndelsen. For selvom negationen af ordet står udpenslet i bogens titel, så præsenterer den ikke en decideret forståelse af, hvordan *trivsel* så faktisk skal forstås. Er det i sig selv nok, at vi som samfund nuancerer forståelsen af mistrivsel, eller kan de samme teoretisk-filosofiske briller, som Meier præsenterer os for, bringe nye indsigter, der kan bidrage til en ny forståelse af unges trivsel?